

Pædagogisk læreplan for

Indholdsfortegnelse

Hvem er vi?	3
Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan.....	4
Pædagogisk læreplan	7
Fælles pædagogisk grundlag	8
Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	9
Pædagogisk læringsmiljø samt	14
fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø	14
Samarbejde med forældre	16
Børn i udsatte positioner.....	20
Sammenhænge	22
Inddragelse af lokalsamfundet	24
De seks læreplanstemaer	26
Alsidig personlig udvikling	27
Social udvikling.....	29
Kommunikation og sprog	31
Krop, sanser og bevægelse.....	33
Natur, udeliv og science	36
Kultur, æstetik og fællesskab	38
Evalueringskultur	41

Læsevejledning: Tekst skrevet med hhv. **SORT** og **BLÅ** er Furesø Kommunes fortrykte tekst i skabelon. Tekst skrevet med **GRØN** er Børnehuset Søndersø's besvarelse.

Hvem er vi?

Børnehuset Søndersø er et veletableret aldersintegreret dagtilbud, der siden 2007 har ligget på dets nuværende adresse i Solbjerghaven. Beliggenheden er ideel med kort gåafstand til bl.a. Ryget Skov, Søndersø, Søndersøskolen og den nyere udstyknig Ryget Skovby – kort sagt masser af natur lige udenfor døren.

Børnehuset har en makskapacitet på 72 vuggestuebørn og 106 børnehavebørn fordelt på 6 vuggestuegrupper, 4 børnehavegrupper og 2 storbørnsgrupper. Set fra oven er huset udformet som et "E" med én lang og 3 mindre fløje. I to af fløjene hører vuggestuen hjemme. I hver fløj har vuggestuen yderligere en tumlesal samt 3 legepladser til deling. Børnehaven hører primært hjemme i den 3. fløj samt i en del af den lange fløj. Huset rummer desuden et krea-værksted, en stor tumlesal og en børnecafé placeret i forlængelse af køkkenet. Samtlige grupper i huset har egne inspirerende grupperum med legezoner. Dertil integreres lange gangarealer, hvor det giver mening. Børnehavens legeplads er stor, spændende og zoneopdelt; her er rig mulighed for at cykle, spille bold, gynge, sanse, fordybe sig og meget andet.

Personalet består af en dagtilbudsleder, en afdelingsleder, pædagoger, medhjælpere og 2 medarbejdere i køkkenet. Desuden er et hold af faste vikarer tilknyttet huset. Fra tid til anden har vi pædagogstuderende, PAU assistenter og praktikanter. Personalegruppen afspejler diversitet i form af aldersspredning, etnicitet, nyuddannede og erfarne pædagoger samt repræsentation af flere køn.

Pædagogikken

Vi er inspireret af den integrerende baggrund med udgangspunkt i en pædagogik og et menneskesyn fra Reggio Emilia, Norditalien. Det indebærer et anerkendende og inkluderende børnesyn, hvor der tages udgangspunkt i børnenes kompetencer, styrker og interesser. Med et holistisk syn på barnets udvikling og det bidrag hvert barn kommer med til vores fælles hverdag, forsøger vi at tilrettelægge et miljø, der stimulerer barnets lyst til at udforske og erfare sin omverden samt komme med egne betragtninger og bidrag. Vi følger i videst muligt omfang barnets spor og tager udgangspunkt i det, der optager børnene. Det er med til at sikre engagement og interesse, en lyst til deltagelse og dermed får børnene et langt højere udbytte af det, vi foretager os. I tilknytning til den italienske pædagogik spiller også det fysiske, psykiske og

æstetiske miljø bevidst ind i vores hverdag. **Fysisk:** Vi indretter vores hus, så det er let for børn at orientere sig i forskellige legezoner med forskellige tilbud ude/inde. **Psykisk:** Det tilstræbte børneperspektiv er dominerende. For at kunne tilegne sig nye erfaringer og have lyst til at interagere med omverdenen, skal den være meningsfuld og interessant. **Æstetisk:** Vi trives bedst i inspirerende omgivelser, der indbyder til og giver mulighed for fordybelse såvel som kropslig udfoldelse.

Det lille i det store

I Værløse er vi kendt for at være "Dagtilbuddet med dino'en". En stor, flot, grøn dinosaur flankerer vores gavl ved hovedindgangen og byder således velkommen. Ovenpå dino'ens hoved er sidder en lille fugl – tilsammen symboliserer de "det lille i det store"; sådan at forstå at hos os er der øje for den enkelte i det store fællesskab.

Madordning

Vuggestuen har madordning med formiddagsmad, frokost og eftermiddagsmad.

Børnehaven har frokostordning, hvilket betyder at børnene skal have eftermiddagsmad med hjemmefra.

Vores menuplan består af varm frokost 3 gange om ugen og kold frokost 2 gange om ugen.

Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan

På baggrund af oplæg fra dagtilbudsleder og faglige fyrtårne, har både medarbejdere og forældrebestyrelsen drøftet analysen af den seneste periodes PEF, som er vores planlægnings- og evaluerings redskab i Furesø samt anden pædagogisk dokumentation. Det har givet anledning til justering af læreplanen. De retningsgivende refleksioner er opdaterede og der er beskrevet nye eksempler på den pædagogiske praksis ind i den pædagogiske læreplan.

Ud fra analysen og drøftelserne har dagtilbudsleder konkluderet følgende om børns oplevelser og hvordan det pædagogiske læringsmiljø indfrier vores pædagogiske læreplan og det pædagogiske grundlag.

Opsamling:

Børns oplevelser og børns perspektiver:

I Børnehuset Søndersø har vi gennem de sidste mange år arbejdet med at udvikle vores pædagogiske arbejde med afsæt i, og inspiration fra, "Den integrerende Baggrund, der har sin oprindelse i Norditalien.

Det betyder blandt andet et inkluderende og anerkendende børne- og menneskesyn. Udgangspunktet er barnets egen iboende nysgerrighed, som motivation til at undersøge sin omverden. Barnet bliver hermed aktiv medspiller i at kunne udforme sin egen hverdag. Tanker om at børn skal have medindflydelse på deres hverdag og der skal tages afsæt i barnets interesser og optagethed bliver en del af husets pædagogiske grundlag.

lagttagelse og samtaler med børn samt refleksioner blandt personalet, er grundstenen i arbejdet.

Konkret har vi sat spot på følgende:

- Legezoner i vuggestuen med fælles kursusforløb og praktisk afvikling stuevis.

Rummet som lærings- og udviklingsramme:

Rummet "taler" til den der træder ind i det. Det fortæller noget, om hvem der bruger læringsmiljøet, hvad man kan lave i rummet og hvad man kan lære der. Læringsmiljøet sender på den måde en række signaler om, hvilke aktiviteter pædagogerne lægger vægt på, der kan foregå her. Rummet og rummets indretning angiver også en stemning. Måske kan man fornemme glæde, kedsomhed, højtidelighed eller udfordringer. Også æstetikken – i form af rummets farver – det der står i vindueskarmene, billederne på væggene eller udstillingerne af det der arbejdes med – fortæller om indholdet i hverdagen.

Stemning og æstetik signalerer, hvad pædagogerne anser for at være vigtigt for det gode og vellykkede samvær mellem børnene indbyrdes og mellem børnene og pædagogerne.

Fælles for pædagogikken er at læringsmiljøet opfattes som rammen om børnenes udvikling og læring. Det handler ikke kun om rum og møbler, men om at indretningen bruges som en aktiv medspiller i en bevidst pædagogisk indsats. Børnene er inddraget og har medindflydelse.

Superhelte kursus for børn i Basis gruppen:

I børnehaven har der været sat spot på en fortsættelse af "Superhelte" forløb med særligt opmærksomhed på kognitiv, motorisk og impuls kontrol. Superhelte beskrives som superseje, stærke og farlige. Superhelte hjælper dem der har brug for hjælp, og passer på dem.

Gennem leg og øvelser er der fokus på relationer, relations dannelse, læringsstile, anerkendende sprogbrug, nærvær ved at blive set, hørt og forstået, sansemotorik, selvstyring og selvkontrol samt et sjovt og humorfyldt rum for børn og voksne. Efterbehandling sker med refleksionsspørgsmål, som er inspireret fra den narrative tilgang, som fx hvad forløb godt?, hvad blev jeg opmærksom på?, hvilke intentioner havde børn/voksne? eller hvad fik børn/voksne ud af forløbet?

Hvordan har vi indfriet vores pædagogiske læreplan og det pædagogisk grundlag:

Evaluering af den pædagogiske læreplan er sket ved centralt styret fordeling af de 6 læreplanstemaer i både vuggestue og børnehave. Det har givet en sikring at alle temaer berøres. De pædagogiske fyrtårne har spillet en nøglefunktion i planlægning, udførelse og efterbehandling. Det har været intentionen af skabe de bedst mulige betingelser for ejerskab, indflydelse og påvirkning af indhold og handling. Der er benyttet PEF'er, som er Furesø's planlægnings-, refleksions- og evalueringsmodel, fra både vuggestue og børnehave. Den indledende styring har givet variationer fra alle temaer i Den styrkede pædagogiske læreplan og har været det empiriske værktøj som forudsætning for den forgangne periodes evaluering. Husets faglige fyrtårne har været medinddraget i den konkrete planlægning, udførelse med oplæg, udarbejdelse og sparring til stuerne.

Vi har i Børnehuset Søndersø desuden udvalgt fire områder som har fået særlig opmærksomhed.

- sproglig turtagning, herunder oplæg fra vores sprog pædagoger og en fælles dialog om hvad det vil sige at "UGLE" – Holde udkig, Giv tid og Lyt. Det er en metode med fire kommunikationsstile, en social, en afventende, en passiv samt egen dagsorden.
- selvhjulpethed, som inddrager børns deltagelsesmuligheder i hverdagens gøremål og rutiner.

- mål og formål, i valg og planlægning/indhold for kortere eller længere perioder og fokusering på og mulighed for at øge medindflydelse, børns ønsker og synlige udtryk via demokratisering.

- barnets spor, hvor den voksne indhøster spor gennem samtale med børn og hinanden samt iagttagelser og positioneringer ved at gå ved siden af barnet og har mulighed for at undres sammen eller bag ved barnet, som derved har mulighed for selv at komme videre i udforskningen med deres projekt eller eksperiment. Ønsket har været at opkvalificere læringsmiljøet og styrke dokumentation, refleksion og evaluering.

Der er givet plads og tid for fælles forberedelse, behandling i forældrebestyrelsen, på personalemøder samt den årlige pædagogiske udviklingsdag med alle ansatte.

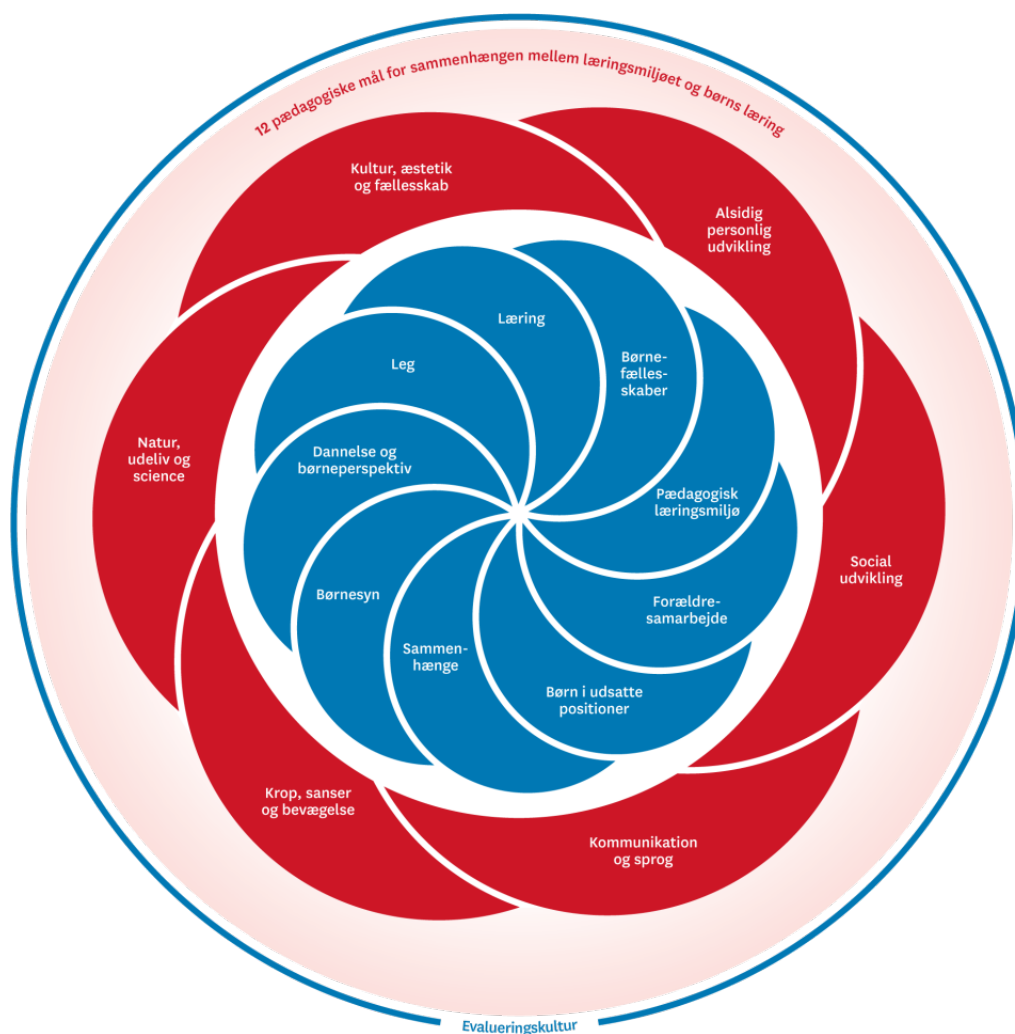
Pædagogisk læreplan

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen Den styrkede pædagogiske læreplan, rammer og indhold.

Læreplanen er et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde. Børnenes perspektiv og børnefællesskabet skal inddrages og læreplanen skal tage højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov.

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, det blå centrum i "blomsten" samt de seks læreplanstemaer, de røde kronblade på "blomsten" og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Dagtilbudslederen har ansvaret for at udvikle den omkransende evalueringskultur.

Fælles pædagogisk grundlag

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

De centrale elementer i den styrkede læreplan er:

- ❖ Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.
- ❖ Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- ❖ Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- ❖ Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- ❖ Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- ❖ Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- ❖ Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- ❖ Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- ❖ Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til 0.klasse kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Barnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv. Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, det pædagogiske personale er ansvarlige for.

Furesø kommunes [Børne- og ungepolitik](#) beskriver de overordnede rammer for:

- Demokrati & Medborgerskab
- Læring & Læringsmiljøer
- Fællesskab & Inklusion
- Forældre & Forældresamarbejde
- Faglig indsats & Sammenhænge
- Den generelle forbyggende indsats

Dannelse og børneperspektiv. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Børn i dagtilbud skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Furesø Kommune beskriver i det fælles lærings- og dannelsessyn hvordan vi forstår begrebet dannelse og hvordan vi skaber dannelsesmuligheder for børn i dagtilbud, vi siger det kort: ”at blive til nogen i små og store fællesskaber”. [Fælles lærings- og dannelsessyn](#). Dannelsesperspektivet kobler sig til læringsbegrebet og beskriver samspillet mellem barn og dets verden.

Leg. Leg har en værdi i sig selv. Leg er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Læring i dagtilbud sker i en vekslen mellem blandt andet børneinitierede lege, voksenplanlagte aktiviteter og rutiner.

I [Furesø Kommunes](#) fælles lærings- og dannelsessyn beskrives hvordan læring har fokus på de mangfoldige kompetencer børn tilegner sig; personlige, sociale og faglige. I [Furesø Kommune](#) vægter vi tre kendetegn for hvad børns udbytte sigter på: engagerede og deltagende; innovative og fejlmodige og ansvarlige og klimabevidste. Vi har fokus på børns progression og på deres nærmeste udviklingszone.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende og alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende i en balance mellem individ og fællesskab.

Center for Dagtilbud, Skole og Forebyggelse vægter for 0 – 18 års området:

- 1 vision: Alle børn og unge skal trives, udvikle sig og lære ud fra deres individuelle forudsætninger, som en del af sociale fællesskaber – så de bliver livsduelige og får en ungdomsuddannelse.
- 2 grundsyn: En bred fælles forståelse af læring og dannelse som: ”at blive til nogen i små og store fællesskaber”.
- 3 målsætninger: fællesskaber; læring og rammer der understøtter.
- 4 principper: ressourcensyn; udgangspunkt i kontekst; børn og familier skal mødes med en samlet plan samt at stærke fagligheder styrker tværfagligheden.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Barnesyn

Det er det pædagogiske personales opgave at være nysgerrig og undersøgende ift. børnenes intentioner og behov. Det enkelte barn er kompetent og har som udgangspunktet altid positive intentioner. Børnene mødes med et ressourceorienteret perspektiv og oplever, at det er værdifuldt og lærerigt at være barn. Vi er opmærksomme på at understøtte det enkelte barn i dets læreproces og udvikling. Vi følger barnets spor og møder det nysgerrigt og positivt. Dette er med til at barnet føler sig set, hørt og værdsat.

Eksempel 0-2 år:

Vi sidder på gulvet og holder morgensamling. Børnene er optaget af at synge og lave fagter til sangene. Efter et stykke tid bliver pædagogen opmærksom på, at Peter ikke synger men derimod sidder uroligt og trækker sig væk fra tæppet. Kort efter rejser han sig op og stiller sig ved en reol. Pædagogen rejser sig også og siger: ”Lad os synge jeg gik mig over sø og land, for vi har alle brug for at bevæge os”. Samlingen fortsætter stående.

Refleksion:

Peter er en meget aktiv dreng, som er udfordret ift. at sidde stille i længere tid. Pædagogen er opmærksom på dette og forlanger ikke, at Peter bliver siddende, for det vil skabe en unødigt konflikt, som ingen profiterer af. I stedet møder hun ham på hans behov for at stå op og han er således fortsat inkluderet i samlingen, der nu foregår på andre præmisser, men bliver gennemført med deltagelse af alle.

Dannelse og børneperspektiv

Dannelsesprocessen bygger på, at man får en ballast af viden, indsigt, selvstændighed og evne til selv at skelne moralsk og etisk forsvarligt over for sig selv og andre. Denne ballast er vi voksne med til at

understøtte børnene i at opnå. Således foregår dannelse over hele dagen i de forskellige læringsrum og i de mange relationer børnene indgår i eks. barn/barn og barn/voksen.

Vi betragter forskellighed som en værdi og vi møder det enkelte barn, hvor det er. Vi arbejder med en anerkendende tilgang, hvor barnet bliver set og holdt af for den, det er. Alle børn skal have en oplevelse af, at de har betydning og værdi for fællesskabet og at deres mening er værdifuld.

Vi inddrager børneperspektivet ved at vi stiller os selv spørgsmålet: "Hvordan er det at være barn i den her situation?". Det er med til at skærpe vores opmærksomhed og kvalificere det pædagogiske arbejde og kan føre til ændringer af rutiner, regler, organiseringer, børnesammensætning, aktiviteter m.v.

Eksempel 3-5 år:

På legepladsen står Ali og Niels og hiver i den samme mooncar. Den voksne kommer hen til dem og spørger, hvad der er galt og siger, at de bliver nødt til at skiftes til at fortælle. Ali siger: "Jeg havde den først", hvortil Niels siger: "Jamen du var gået væk fra den" og så kigger de begge på den voksne, som siger: "Jeg kan ikke bestemme, hvem der skal have mooncaren, men måske kan vi finde en løsning sammen. Ali siger: "Måske kan vi skiftes?", men så siger Niels: "Så vil jeg have den først..", "...men det vil jeg også", siger Ali og de kigger igen på den voksne, som så siger: "Det er godt at skiftes, men I kan jo ikke begge to have den først, hvad gør vi så?" Drengene ser surt på hinanden. Lige pludselig siger Niels: "Vi kan da køre på den sammen?". "Ja!," siger Ali "og jeg vil gerne sidde bagpå".

Refleksion:

Den voksne giver Ali og Niels mulighed for at lære at løse en konflikt selv og de oplever, at der bliver lyttet til dem begge to. Den voksne fungerer som mediator, så drengene selv skal øve sig i at finde frem til en løsning, som de vil opleve retfærdig og uden hhv. en taber og en vinder. Den voksnes måde at møde børnene på vil give dem erfaringer med konflikthåndtering, som de vil kunne bruge senere og i andre sammenhænge.

Leg

Vi har både fokus på den børneinitierede og den vokseninitierede leg. Begge lege har stor værdi for børn og indeholder mange udviklings- og læringsmuligheder. Børn lærer sig selv at kende i de sociale samspil og lege og de oplever noget fundamentalt vigtigt gennem legen. Vi er opmærksomme på den konstante udvikling af børns legekompeterencer gennem legen. Børn tilegner sig hele tiden nye erfaringer gennem legens mange forhandlinger og når de støder på konflikter.

Vi har fokus på den voksnes position i børnenes leg, da vi ønsker at støtte børnenes leg uden at overtage legen. I tilfælde af at børn støder på udfordringer og konflikter i deres lege, er vi som voksne klar til at hjælpe legen videre ved at guide børnene i konflikthåndtering og løsningsmuligheder.

Vi understøtter legen gennem de fysiske rammer ved at skabe gode og stimulerende legezoner og læringsmiljøer for børn. Legezonerne skal indbyde til leg og inspirere børns fantasi og leg i mange forskellige retninger samt skabe trykthed for udfoldelse.

Eksempel 3-5 år:

Rasmus snakker ikke ret meget og leger ofte alene – i dag leger han med magneter. Han har lagt en lang række magneter og kører med bil på dem. En pædagog kommer over til ham: "Bygger du en vej?" og Rasmus nikker. Pædagogen: "Skal vi bygge en garage sammen?". Rasmus nikker igen. Kort efter kommer et andet barn, Kasper, hen og kigger interesseret på legen og spørger: "Må jeg være med?". Rasmus: "Ja, det må du godt." Kasper: "Jeg vil være den blå bil". Rasmus: "Okay, jeg er den grønne bil. Skal vi køre i svømmehallen og bade?". Kasper: "Ja, god ide. Så skal vi have svømmevinger på". Pædagogen leger med børnene et lille stykke tid og trækker sig efterfølgende.

Refleksion:

Rasmus leger ofte alene. Pædagogen sætter sig og leger med ham og kort efter tiltrækker legen et andet barn. Pædagogen er med til at rammesætte og videreudvikle legen og på den måde støttes begge børn i at få en rolleleg i gang.

Læring

Vi er bevidste om, at læring foregår i alle læringsrum, over hele dagen og i alt, hvad vi foretager os. Da al læring ikke er bevidst og planlagt, skal vi være opmærksomme på, hvilken medlæring vi giver børnene og dermed også, hvilken læring, de får med sig ud over det, vi har planlagt. I vores samspil med børnene er vi åbne og rummelige overfor deres idéer. På den måde gøres de til aktive medspillere i deres egen læring.

Eksempel 3-5 år:

Det er frokosttid og de børn, som har været med til at dække bord fortæller, hvad vi skal spise og den voksne viser på uret, hvor længe der er stille-tid. Børnene vælger pålæg og smører deres rugbrødsadder og begynder at spise. Der er stille, og børnene hvisker til hinanden, hvis de har brug for noget de ikke kan nå. De øver sig samtidig i at spise med kniv og gaffel. Efter stilletiden begynder børn og voksne at tale sammen. Børnene sidder ved 5-6 mands borde. De små borde giver børn og voksne mulighed for samtaler, så alle kan blive hørt og den voksne har mulighed for at hjælpe, hvis der er behov for det.

Refleksion:

Ved måltidet er den bevidste læring, at vi alle er ansvarlige for fællesskabet og alles deltagelse og samarbejde har betydning. Vi vil lære dem at føre samtaler og bede hinanden om hjælp og ved at skabe en god stemning ved bordet, bliver medlæringen, at det er hyggeligt og en god oplevelse at spise sammen. Desuden har vi fokus på den bevidste læring ift. at give dem nye færdigheder; her i form af at kunne spise med kniv og gaffel.

Børnefællesskaber

Leg, dannelse og læring sker gennem børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for. Børnene lærer i en kontekst og opfordres til at være aktive deltagere i hverdagslivet. De skal have lige deltagelsesmuligheder samt være inkluderet i fællesskabet. Børnene tilegner sig viden og færdigheder gennem fællesskaber i form af etiske og moralske værdier. De lærer at mestre de sociale spilleregler og normer, at afkode kropssprog og at se og forstå andres behov. Vi har alle et ansvar for at skabe et inkluderende miljø, så alle føler sig anerkendt, værdsat og som en del af både de små og store fællesskaber. Vi arbejder med fællesskaber over hele dagen og er bevidste om, at samspillet i de forskellige

børnegrupper naturligt byder på udfordringer, der kræver sociale færdigheder og mestringsstrategier, hvorfor vi er med på sidelinjen som "socialiseringsguider" til at hjælpe og understøtte børnene i forskellige henseender.

Eksempel 3-5 år:

Med udgangspunkt i Mary Fondens "Fri for Mobberi"-kuffert talte en pædagog med børnegruppen om det at hjælpe hinanden. Det førte til, at børnene efterfølgende skulle prøve at massere hinanden parvis ved at "tegne" på hinandens rygge. Flere af børnene var forsigtige og tilbageholdende, fniste lidt og vidste ikke helt, hvordan de skulle gribe det an. Pludselig sagde en af pigerne: "Hvor er det rart". En anden svarede: "Ja, det er megarart, det kilder lidt". Det fik de lidt usikre og forsigtige af børnene i gang med at tegne deres makker på ryggen. Børnene skiftede plads og nu begyndte de at snakke med hinanden om, hvordan det føltes og om det kildede. Efterfølgende snakkede de om, hvordan det havde været. Flere af børnene gav udtryk for, at det havde været en rar følelse. De talte bl.a. om, hvor flot det var, at alle havde prøvet, selvom det havde været lidt svært for nogle.

Refleksion:

Det er vigtigt, at vi sætter nogle rammer for, hvordan børn kan indgå i små og store fællesskaber. Vi hjælper med at sætte ord på børnenes følelser og tanker, åbner op for samtale og dialog. Det er med til at gøre dem opmærksomme på, at ingen tanker eller følelser er forkerte, men derimod anerkendte. De oplever, at der også er andre ligesom dem. Ved at styrke børnenes sociale kompetencer og deres evner til at indgå i børnefællesskaber omkring noget fælles tredje, er vi med til at forebygge drillerier, mobning og dermed mistro blandt børn. Det enkelte barn oplever at bidrage til legen og samværet; oplever at det hører med i fællesskabet.

Digital dannelse

Fordi vi lever i en digitaliseret tidsalder, er kendskab til de digitale medier vigtig. Dette indgår i barnets brede vifte af udtryksformer og evne til at kommunikere og se sig selv i verden. Vores mål er, at det enkelte barn får tilegnet sig et basalt kendskab til brugen af digitale medier og børnene i det små forholder sig aktivt og med tiden kritisk til sin digitale omverden

Læringen tager udgangspunkt i børnegruppen og tilegnelsen foregår gennem en legende og undersøgende tilgang styret primært af interesser. Digitale medier i form af iPads indgår efter pædagogiske overvejelser og begrundelser i dagtilbudslivet. Vi anvender medierne på forskellige måder her et par eksempler:

- Undersøgende; finder informationer på nettet
- Kreativt; laver film, fotograferer, bruger digitalt forstørrelsesglas m.v.
- Dokumenterende; fotograferer udviklingen indenfor et givent tema.

Eksempel: 0-2 år:

Efter frokostmåltidet sidder pædagogen ved et bord med tre børn, som om formiddagen har været på tur. Sammen kigger de på billederne, de har taget og taler om deres fælles oplevelse. På baggrund af samtalen vælger børnene 4 billeder ud og pædagogen flytter elektronisk billederne over i en collage, der skal printes samt lægges ud på Aula (forældre platform). Børnene fortæller, hvad der skal stå ved hvert billede og pædagogen skriver børnenes udsagn ind i collagen. Bagefter taler de om fuglekvidder og sammen går de via iPad'en på opdagelse ift., om fugle kvidrer ens eller om man mon kan høre forskel(!).

Refleksion:

Her anvendes iPad-mediet som en mulighed for sammen med børnene at følge op på dagens oplevelser. Her reflekteres, erkendes og stilles nye spørgsmål. Pædagogen viser samtidig børnene, at man ved hjælp af iPad'en kan finde svar på det, man endnu ikke ved, samt at det er i orden ikke at vide alt på forhånd. Samtidig oplever børnene, at deres bidrag til valg af billeder og udsagn tages alvorligt samt at det, de bidrager med, er betydningsfuldt.

Pædagogisk læringsmiljø samt

fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø

Dagtilbud skal hele dagen etablere et pædagogisk læringsmiljø, hvor leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22 -23 og s. 30)

Furesø Kommunes dagtilbud har beskrevet tre læringsrum, hvor vi tænker læring for og med børnene:

- **Rutiner:** fx aflevering og afhentning, af- og påklædning i garderobe og badeværelse, måltider og sove/hvilestunder.
- **Vokseninitierede aktiviteter:** planlagte eller spontane; fx ture, samlinger, rytmik, kreative forløb og sneboldskampe.

- **Børnekulturen:** Det, der foregår i og mellem børnene, hvor leg er et væsentligt element samt de aktiviteter som børnene initierer.

Voksenpositioner: Med fokus på det enkelte barn og børnegruppen som helhed, tages der bevidste valg i måden, der organiseres på. De pædagogiske medarbejdere vurderer hele tiden hvornår de skal **gå foran** børnene, **ved siden af** børnene eller **bagved** børnene, afhængig af barnet, situationen og konteksten.

Dagtilbud arbejder med børns læring over hele dagen og ofte med mange af de 6 læreplanstemaer og elementer fra det pædagogiske grundlag i spil på samme tid. Læring må også ses på tværs af læreplanstemaerne: vedholdenhed overfor vanskeligheder, evne til fokusering og koncentration, evne til at samtænke viden og erfaringer og koble på tværs af kontekster, evne til at opsøge relevant hjælp samt at kunne skifte mening og se andre perspektiver; **metalæring**. At blive opmærksom på, hvordan man lærer bedst, foretrukne **læringsstrategi**, sker i alle hverdagslivets situationer. Er det fx ved at øve sig igen og igen, at få instruktion og forklaring af andre eller at se hvordan andre gør og selv prøve, når man er klar.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes? Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Hele dagen er rammen for vores pædagogiske læringsmiljø, der igen er skabt ud fra vores pædagogiske fundament. Relations dannelse gennem leg, aktiviteter og hverdagens rutiner har et stort fokus i vores børnehus. Vi møder børnene, hvor de er og er nysgerrige på det, der optager dem. Det er vores opgave at sikre os, at vores pædagogiske læringsmiljø understøtter børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. I den forbindelse gør vi bl.a. brug af legezoner, der fra tid til anden udskiftes afhængig af, hvad der optager børnegruppen ift. ønsker og behov. Legezonerne er fleksible og skal rumme noget for alle børn; de aktive såvel som de børn, som kan have brug for en mere stille stund. Samtidig skal læringsmiljøet understøtte store som små børnefællesskaber. Vi indtager jævnligt et tilstræbt børneperspektiv for på den måde at sætte os ind i, hvordan det mon er at være barn i forskellige situationer og rum over dagen i hhv. vuggestuen og børnehaven. Støtte, guidning og passende udfordringer vi stiller børnene kan på den måde tilrettes, så alle børn får mulighed for at deltage på eget niveau samtidig med, at de udfordres tilpas indenfor egen udviklingszone.

Vi er ligeledes meget bevidste om, hvad dagens rutiner bidrager til for det enkelte barn. Børn trives med at være forberedte på, hvad der skal ske. Ved at de kender dagens struktur, hvor flere elementer går igen dag efter dag, har de en klar idé om, hvad eventuelle forventninger er til dem – dette giver dem ro. Vi er meget bevidste om at dele børnegruppen op i mindre grupper hen over dagen. Små grupper giver bedre mulighed for nærvær, fordybelse og koncentration. Der er færre andre børn, det enkelte barn skal forholde sig til og vi sikrer os samtidig, at alle børn bliver set, hørt og har kontakt over længere tid med en voksen. Det kan foregå spontant men oftest er det i en planlagt aktivitet eller under rutinerne; eks. en gruppe børn er kreative på stuen med en voksen, imens en anden gruppe har dialogisk læsning et andet sted og en tredje gruppe er ude at gå tur.

Eksempel 0-2 år:

Vuggestuen har haft et tema over en længere periode om krible-krible-dyr. Der er blevet sunget, læst og leget krible-krible-dyr. En dag spurgte en af de ældre drenge på stuen, om ikke de på madpakketuren

kunne gå ud og finde nogle krible-krable-dyr. Ønsket blev imødekommet og dagen efter begav de sig ned til Søndersø for at "lede". Der gik ikke lang tid, før de første dyr var fundet. Pædagogen viste også børnene, hvordan man kunne rode lidt i jorden, vende grene m.v. for at finde flere dyr. Senere samme dag fandt pædagogen 2 af drengene ude på legepladsen i færd med at rode i jorden. Den ene dreng råbte: "Se, vi leder efter regnorme og bænkebidere" og den anden dreng sagde: "Kan vi snart tage ned til søen igen?". Pædagogen svarede, at det da var en rigtig god idé og at det skulle de helt sikkert meget snart igen.

Eksempel 3-5 år:

Der arbejdes med selvhjulpenheden fra en meget tidlig alder i vores hus og vi ser ofte børn mestrer handlinger gennem selvhjulpenhed i rutinesituationerne. Der skabes endnu mere værdi, når vi oplever, at det enkelte barn er i stand til at give oplevede erfaringer videre til jævnaldrende børn. Det er godt for kammerat- og fællesskabet, når man kan yde hjælp eller modtage hjælp fra en ven. Sådanne situationer italesættes af det pædagogiske personale og børnene får en oplevelse af, at deres bidrag er af værdi for en ven eller et større fællesskab.

Samarbejde med forældre

Dagtilbud skal have fokus på, hvordan dagtilbud og forældre kan samarbejde om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem.

Forældresamarbejde sker i mange fora:

- Samarbejder med fokus på forældrenes eget barn, dialoger i hverdagen, forældresamtaler.
- Samarbejder omkring børns hverdag og læring, fx ved formidling ved udstillinger, AULA
- Forældremøder for hele dagtilbuddet eller mindre grupper af forældre.

- Arrangementer, fx sommerfester, julearrangementer, fællesspisning

Det enkelte dagtilbud skal anvende nogle af de forskellige fora, hvor forældrene kommer i dagtilbuddet, til at sætte børns læring på dagsordenen. Dette kan fx ske, ved at der på forældremøder er et punkt, som handler om, hvad der arbejdes med i dagtilbuddet, og hvordan forældrene kan understøtte barnets læring i hjemmet.

Alle forældre er forskellige, det er dagtilbuddets ansvar at facilitere og rammesætte forældresamarbejdet differentieret og baseret på lokale traditioner, ønsker og den enkelte families behov. Forældresamarbejder skal være tillidsfuldt og konstruktivt.

Howdan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Et godt forældresamarbejde bygger på relationel respekt, tillid og gensidig dialog forældre og dagtilbud imellem. Forældrene har det bedste kendskab til deres barn. Det pædagogiske personale har med faglighed og erfaring andre vinkler på barnets trivsel, læring udvikling og dannelse ofte set ind i et større fællesskab. Således supplerer de to indgangsvinkler hinanden og kan bidrage til ny viden og opmærksomheder, som forældre og dagtilbud kan dele med hinanden.

Samarbejdet mellem forældre og dagtilbud starter allerede inden barnet er startet; nemlig via rundvisninger, velkomtbrev og forbesøg. Herefter er der selve modtagelsen af et nyt barn på en stue, den daglige kontakt ved aflevering og hentning, evt. suppleret med kortere dialoger, små sjove historier om barnets dag og oplevelser. I tillæg hertil anvender vi Aula som platform til at oplyse om tidens gang på stuen, pædagogiske tiltag, billeder og opmærksomheder som skiftetøj, solcreme osv.

Herudover tilbyder vi flg. samtaler i løbet af dagtilbudslivet: 3-6 mdrs. Samtale i hhv. vug. og børnehave, 2-årssamtale i vug., 4-årssamtale i bh. samt en samtale forud for skolestart. Det pædagogiske personale gør brug af forskellige skemaer og dagsordener, observationsmetoder og screeninger til disse samtaler. Dette er for bl.a. at nuancere billedet af det enkelte barns trivsel og udvikling. De planlagte forældre samarbejds møder, hvor barnet ikke er til stede, er en oplagt mulighed for i fællesskab at være nysgerrige på hinandens indsigter i barnets liv. Hvis vi på nogen måde er bekymrede for barnet, inviteres forældrene

til samtaler udover ovenstående, hvor vi i samarbejde kan støtte op om barnets trivsel og udvikling. Vi opfordrer generelt forældre, som måtte have spørgsmål til den pædagogiske hverdag om at gå til stuens personale og få en snak. Hen over året er der desuden rig mulighed for at deltage i forældreaktiviteter målrettet barnets dagtilbud i form af bl.a. forældremøde med valg til forældrebestyrelsen, blomsterdag i vuggestuen, sommerfest, arbejdsdag hvor inde- og uderum forskønnes, diverse julearrangementer m.m. Når vi holder forældrearrangementer, giver det os en god mulighed for den uformelle snak uden en dagsorden, hvor vi kan være med til at skabe en sammenhæng i børnenes liv og hvor forældrene også får et lille indblik i deres børns liv i hhv. vuggestue og børnehave.

Eksempel 0-2 år:

En pædagog og et forældrepar taler om selvhjulpenhed. Pædagogen fortæller, at det er vigtigt, at deres søn får mulighed for at øve sig og gøre egne erfaringer ift. at lære sig noget nyt over tid, at børn "vokser" af selv at kunne mestre. "Vi skal gøre det muligt for ham, at han kan øve sig og vi må gerne støtte, guide og opmuntre undervejs – det er sådan vi hjælper ham bedst muligt... også som forældre", siger pædagogen med et glimt i øjet og fortsætter. "Jeg oplever, at det hjælper at møde ham med anerkendelse og f.eks. sige: Jeg kan godt se, at det er lidt irriterende at skulle have sko på lige nu, men jeg vil gerne hjælpe dig. Hvis du tager den ene sko på, giver jeg dig den anden sko på". Moren smiler og siger, at pædagogen får det til at lyde så nemt. Pædagogen svarer, at det er det langt fra altid og at det også for pædagoger kræver øvelse at motivere et lille barn. I forlængelse heraf fortæller pædagogen, hvordan der generelt arbejdes med selvhjulpenhed i mindre grupper i vuggestuen.

Eksempel 3-5 år:

Det er morgen og børnene fra storbørnsgruppen er ved at være klar til at gå Lucia. Flere af børnene har svært ved at sige farvel, da de er nervøse og derfor ikke vil give slip på deres mor eller far, men alle får dog sagt farvel. På legepladsen venter alle forældre og børn fra hele børnehaven og børnene synger luciasangen, mens de går. Vi går rundt på hele legepladsen og synger og slutter af, hvor børnenes forældre står og venter. Vi synger Luciasangen endnu et par gange og slutter af med, at forældrene tager billeder af deres stolte børn. Da vi er færdige med at synge, er der croissanter og hyggesnak med forældrene. Alle er glade og det er en hyggelig tradition for både børn og voksne.

Refleksion:

Når vi holder forældrearrangementer, giver det os en god mulighed for den uformelle snak uden en dagsorden, hvor vi kan være med til at skabe en sammenhæng i børnenes liv og hvor forældrene også får et lille indblik i deres børns liv i børnehaven.

Børn i udsatte positioner

Dagtilbud skal reflektere over, hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det også tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners læring. Børn i udsatte positioner kan fx være børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

Furesø Kommune har opmærksomhed på børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Alle børn skal opleve sig som betydningsfulde og bidragende i fællesskaber og opleve at de har deltagelsesmuligheder. For at sikre dette anvender vi fælles redskaber og metoder.

Furesø Kommunes dagtilbud benytter en model for trivselsvurderinger (TOPI i Hjernen & Hjertet), der systematiserer trivselsarbejdet og har særligt fokus på forældreinddragelse og det tværfaglige samarbejde. Formålet med trivselsvurderinger er tidligt at få øje på børn, der befinder sig i udsatte positioner og som ikke synes at trives i deres hverdag. Hvis et barn ikke trives, inviteres forældrene til dialog, hvor man sammen vurderer hvordan trivslen kan forbedres og hvordan dagtilbud og hjemmet kan justere, for bedre at kunne understøtte børnenes trivsel og udvikling.

Pædagogiske Arbejdsprocesser Furesø, PAF, en analysemodel og en fælles referenceramme for arbejdet med inklusion, kan anvendes for bedre at kunne få øje for sammenhængen mellem et barns trivsel og det pædagogiske læringsmiljø barnet indgår i.

I forhold til det enkelte barn beskrives indsatsen som:

- I trivsel: Den indsats alle børn behøver for at trives, lære, udvikles og dannes
- Opmærksomhed: Den er målrettet og af kortere varighed
- Bekymring: Den er af længere varighed og involverer ofte fagpersoner udenfor dagtilbuddet, fx logopæd, fysioterapeut, psykolog

Dagtilbud har mulighed for at få faglige sparring af et tværfagligt team.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi har dagligt refleksioner og mindre dialoger om enkelte børn eller børnegruppens trivsel og udvikling. Det kan være stort som småt som f.eks. en ændring i afleveringer om morgenen, som barnet reagerer på, et barn som pludselig trækker sig fra de større fællesskaber, et barn i skilsmisse kort sagt; børn som pludselig reagerer anderledes end vanligt og ikke længere viser tegn på at trives. Et barn kan være i en udsat position i kortere eller længere tid. Uanset hvad er det vigtigt, at vi hurtigt får sporet os ind på, hvad det kan skyldes og på den baggrund foretager de justeringer, der kan være med til at ændre en opmærksomhed/bekymring til en god trivsel for det enkelte barn.

Vi vil altid have en løbende dialog med forældrene omkring barnets trivsel og sammen lave en strategi for at hjælpe barnet bedst muligt. Alt efter omfanget af barnets udfordringer har vi en bred vifte af

muligheder, som vi kan gøre brug af. Udover daglige drøftelser bruger vi vores stuemøder og i forlængelse heraf har vi mulighed for at inddrage vores tværfaglige team (psykolog, sundhedsplejerske, socialrådgiver, PPR-pædagog) eller talepædagog eller fysioterapeut - og på den måde få faglig sparring. Ledelsen er desuden altid inddraget som sparringspartner, når vi inddrager andre tværfaglige instanser fra Furesø Kommune. Hvis et barn har brug for en særlig indsats, udarbejdes en individuel læreplan. Til dette arbejde benyttes en skabelon, der tager udgangspunkt i Pædagogiske Arbejdsprocesser i Furesø (PAF). Individuelle læreplaner er ét af elementerne i arbejdet med en inkluderende praksis i relation til de pædagogiske læreplaner. Således gør det pædagogiske personale en særlig koordineret indsats for barnet og dets familie.

I Søndersø arbejder vi ligeledes med trivselsvurderinger i form af redskabet TOPI i Hjernen & Hjertet. Det er et nyt pædagogisk redskab i Furesø Kommune, hvor vi halvårligt vurderer samtlige børns trivsel. Uanset om barnet er i trivsel, opmærksomhed eller bekymring inddrages forældrene naturligvis ligeledes, når vi har foretaget vores observationer

Eksempel 0-2 år:

Det pædagogiske personale har i den seneste trivselsvurdering beskrevet, at de har et særligt fokus på en piges grovmotoriske udvikling. Områdets fysioterapeut har været på besøg og observeret pigens observationerne danner baggrund for et samarbejds møde mellem stuen, pigens forældre og fysioterapeuten. Sidstnævnte deler sine observationer med forældrene og kommer med forslag og anbefalinger til, hvordan forældre og stue i fællesskab kan støtte op om pigens grovmotoriske udvikling. Inden mødet afsluttes, er det aftalt, hvem der gør hvad ift. nye øvelser, motivationer etc. Efter nogle uger har både forældre og vuggestue arbejdet fokuseret med de anbefalinger, de er blevet givet i fællesskab og stuen begynder efterhånden at se, at pigens rykker positivt i sin grovmotoriske udvikling.

Eksempel 3-5 år:

Bertram trives ikke i børnehaven. Personalet på stuen har drøftet det indbyrdes og i en løbende dialog med forældrene. De er dog stadig i tvivl om hvorvidt de ting, de har sat i værk, er de rette. Derfor beslutter personalet at drøfte det på et PAF møde. På mødet præsenteres udfordringen og den drøftes ud fra forskellige parametre, bl.a. ud fra det tilstræbte børneperspektiv og den pædagogiske vinkel. De arbejder sig gennem et skema, så de sikrer sig, at de kommer hele vejen rundt om udfordringen. Derved opnår de nye indsigter, der lægges til grund for nye strategier og handlemuligheder. På baggrund af PAF mødet kan pædagogen i samråd med forældrene, beslutte at iværksætte nye strategier i hverdagen, eller udvide samarbejdet til at omfatte talepædagog, fysioterapeut, psykolog eller andre eksterne samarbejdspartnere.

Sammenhænge

Dagtilbud tilrettelægger et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til o-klasse. At skabe sammenhæng kan fx handle om at børn i dagtilbud får positive erfaringer med at deltage i fællesskaber, så barnet får positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen. At det pædagogiske læringsmiljø skal have fokus på at understøtte, at børnene tør møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende, kunne indgå i et børnefællesskab og tage initiativ til at indgå i relationer. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27)

Furesø Kommune har fokus på at skabe sammenhænge for det enkelte barn omkring alle de overgange børn oplever. I hverdagens overgange mellem dagtilbud og hjem, i opstarten på dagtilbudslivet, overgangen mellem dagpleje eller vuggestue til børnehave, også i det integrerede dagtilbud og endelig overgangen til tidlig fritidsordning, FFO og skole.

I Furesø Kommune benyttes der ved alle børns overgange et [overgangsskema](#). I dette skema uddyber forældre og pædagogiske medarbejdere de opmærksomheder, som det vil være væsentligt, at pædagogiske medarbejdere i det nye tilbud kender til for bedst muligt at støtte det enkelte barn i at anvende sine erfaringer og kompetencer i den nye pædagogiske kontekst. Overgangsskemaet er oversat til flere sprog.

Furesø Kommune har et fælles afsæt for overgangen fra børnehave til skole, der beskriver [principper og procedurer for den gode overgang](#), herunder en overgangskanon. Overgangskanonen skal sikre, at alle børn i Furesø får fælles erfaringer og oplevelser, de kan inddrage i de nye fællesskaber, som de træder ind i ved overgangen fra børnehave til skole og FFO. Derudover indgår dagtilbud, FFO og skole lokale aftaler der understøtter børnene i overgangen og sikrer godt samarbejde mellem medarbejderne.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til FFO/skole.

Furesø Kommune har iværksat en prøvehandling hvor flere dagtilbud tager på hjemmebesøg i familier inden start i dagtilbud. Nogle steder sammen med sundhedsplejen.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til FFO og 0. klasse, herunder evt. lokale aftaler mellem dagtilbud og FFO-skole.

I Sønderød er overgange i børnenes liv en vigtig del af det pædagogiske arbejde. Dertil er samarbejdet i de forskellige overgange meget betydningsfuldt. Når barnet starter i FFO/skole har det allerede erfaringer med fra tidligere overgange; nemlig fra hjem til vuggestue og fra vuggestue til børnehave. Positive erfaringer herfra er med til at skabe et nyt godt fundament for det fremtidige hverdagsliv. At blive set, hørt, anerkendt, deltage i fællesskaber og have tydelige forventninger til hinanden, er nogle af de vigtige elementer. Overgangen skal ikke forstås som et isoleret fænomen, det er derimod en proces, hvor igennem barnet udvikler sig fra at være f.eks. hjemme hos familien til at blive vuggestuebarn (og senere børnehavebarn og skoleelev). Overgangen er et relativt begrænset tidsforløb, men den er således af meget

stor vigtighed på den lange bane. Vi læner os op af psykolog Inge Schoug Larsen's arbejde og erfaringer fra den såkaldte overgangspædagogik, der bl.a. handler om at skabe rolige og trygge overgange vha. systematiske forberedelser og tværprofessionelt samarbejde.

Overgangsarbejdet med storbørnsgruppen (5-6 år):

I storbørnsgruppen arbejder vi med børnene det sidste år før, de skal i skole. Vores teoretiske grundlag tager udgangspunkt i Inge Schou Larsens bog 'Samarbejde om det skolestartende barn', hvor vi bygger bro mellem det kendte/trygge og det nye/uudforskede.

Vores overordnede mål er at, gøre overgangen til skolen så tryk og genkendelig som muligt. Det er en stor omvæltning i børnenes liv at skulle begynde i skole og vi vil gerne hjælpe til at mindske omvæltningen. Det gør vi både gennem vores arbejde i dagligdagen og i samarbejdet med Søndersøskolen og FFO.

I det planlagte og formelle overgangsarbejde med skolen arbejder vi bl.a. med:

- Personlige breve som hvert barn med hjælp fra en voksen laver, hvor de fortæller om forventninger til skolen, hvad de glæder sig til og hvad de kommer til at savne.
- Progressionscirklen hvor vi sammen med børnene undersøger og stiller spørgsmål om skolen, som vi så prøver at få besvaret.
- "Rokketand"-sangen og leger "Alle mine kyllinger", som de så oplever som noget trygt og kendt, når de bruger det i skolen/FFO'en.
- Præsentationsvideo som FFO'en har lavet

Besøg:

Vi får besøg af de nye voksne i børnehaven og vi besøger skolen sammen med børnene for på den måde at bygge bro mellem de to verdener. Udover arbejdet med børnene udfylder personalet overgangsskemaer, holder overleveringsmøder med FFO/skolepersonale og møder om klassedannelse.

Andre skoler:

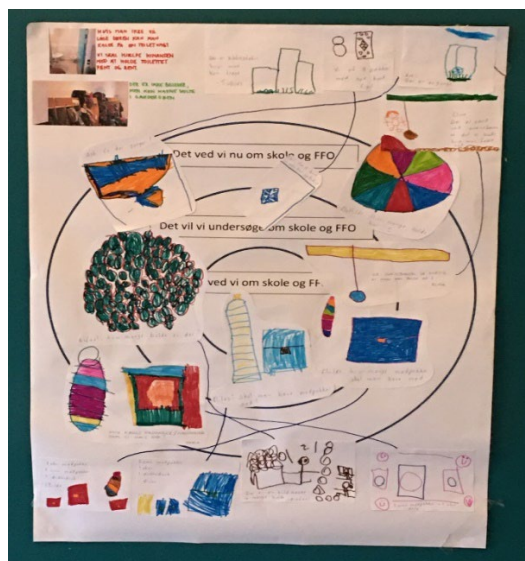
For børn der skal på andre skoler end Søndersø laver vi det samme overgangsarbejde og besøger som oftest også skolerne.

Eksempel 5-6 år:

På dagen for besøget leger børnene på deres stuer. De nye voksne kommer og snakker med børnene og prøver stille og roligt at skabe en begyndende relation. Nogle børn er meget ligefremme og nysgerrige på de nye voksne og går straks hen og taler med dem. Andre børn er mere stille og tilbageholdende og ser på de nye på afstand. Vi holder samling hvor børnene stiller deres spørgsmål fra progressionscirklen. F.eks.: Er der lås på toiletterne? Hvad kan man lege med? Skal man selv have mad med? Må man besøge sine stores søskende osv.? Efter samlingen spiser vi frokost og så siger vi farvel til de voksne fra skolen. Dagen efter snakker vi med børnene om besøget og tegner svarene på deres spørgsmål.

Refleksion:

Vi ønsker gennem overgangsarbejdet at give barnet en følelse af, at der er noget de kender og at de har haft mulighed for at få svar på nogle af de spørgsmål, der kan være i forbindelse med overgangen fra børnehaven til skolen. Vi ønsker også at de nye voksne bliver nogen de kan genkende og har set før.

Inddragelse af lokalsamfundet

I den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx biblioteker, museer, idræts tilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø. Dagtilbud kan invitere ældre medborgere, skolebørn eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk. (Den styrede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

I [Furesø Kommune](#) er der mange muligheder for at inddrage lokalsamfundet, fx Skolelandbruget, Hjortøgaard, biblioteker, idrætsfaciliteter, legepladser, Musikskolen, plejehjem, museer og mange muligheder for at udnytte forskellige naturområder, skov, sø, landbrug til forskellige pædagogiske aktiviteter.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at bringe ressourcer i lokalområdet i spil.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Som tidligere nævnt ligger vores børnehus omkranset af de skønneste naturområder, fyldt med muligheder for gode læringsmiljøer uden for huset. Vores omkringliggende natur er meget ofte destination for mange pædagogiske aktiviteter og ture - også på tværs af husets børnegrupper. Vi har skov, sø og marker i gåafstand. Dertil har vi i huset 3 el-ladcykler med plads til 4 børn i hver. Cyklerne benyttes til ture, der går længere væk f.eks. til Rokkedyssegård eller naturlandbruget. Vi har desuden adgang til den kollektive trafik lige uden for døren og det giver os mulighed for at komme endnu længere væk. Oftest bliver vi dog i nærmiljøet, fordi det i sig selv har en masse spændende at byde på. Vi gør stor brug af vores lokale bibliotek i Værløse, hvortil vi enten cykler eller tager bussen. Så fordyber vi os i historielæsning, udforsker

bibliotekets børneafdeling med leg og slutter af med at spise vores medbragte madpakker. Furesø Biblioteker arrangerer jævnligt små arrangementer, som vi benytter så ofte som muligt. Vi besøger også den lokale handelsstand. Hvis vi f.eks. har haft et tema om havets dyr, lægger vi gerne vejen forbi den lokale fiskehandler og køber nogle fisk med hjem, som vi efterfølgende sammen kan dissekere.

Eksempel 0-2 år:

I hhv. foråret og efteråret planlægges og gennemføres sø- og skovture på tværs af vuggestuefløjene. Mellemgruppen går til Søndersø og de ældste børn går den lidt længere tur til Ryget Skov. De første gange er børnene opmærksomme på alt, der foregår omkring dem. De efterfølgende gange ved de, hvad der er i vente og f.eks. de ældste taler højt om, hvad de skal lave/lege, når de kommer over i skoven. Ruterne er de samme hver gang, så på den måde er det forudsigeligt og genkendeligt for børnene. Det pædagogiske personale gør derimod meget ud af sammen med børnene at gå på opdagelse i eventuelle forandringer ift. turen en uge tidligere; eks. kornet der vokser, bladene på træerne, regnorme der kommer frem efter regnvejr etc. Det er vigtigt, at børnene får positive erfaringer med at opholde sig ude i naturen samtidig med, at de bliver opmærksomme på det liv, der er at finde i selvsamme natur.

De seks læreplanstemaer

Til hvert af de seks læreplanstemaer er udarbejdet to overordnede mål. Den pædagogiske læreplan beskriver hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børn læring indenfor og på tværs af de seks læreplanstemaer.

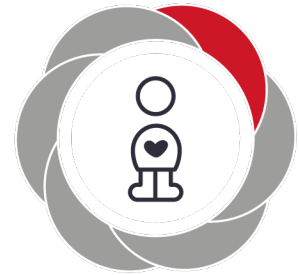
Til hvert læreplanstema præsenterer vi eksempler på hvordan vores pædagogiske læringsmiljø dels understøtter de to mål til det enkelte tema, hvordan det relaterer sig til det pædagogiske grundlag og endelig hvordan det ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Til hvert læreplanstema præsenterer vi eksempler på, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø dels understøtter de to mål til det enkelte tema, hvordan det relaterer sig til det pædagogiske grundlag og endelig hvordan det ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Det pædagogiske personale har leveret samtlige retningsgivende praksis eksempler og refleksioner med udgangspunkt i deres egen stue og børnegruppe. Vi gør opmærksom på, at alle oplyste børnenavne er fiktive og at **praksis eksemplerne er at betragte som øjebliksbilleder**. Vi har fulgt børnenes spor og interesser på de enkelte stuer og da alle børn er forskellige, varierer eksemplerne således fra stue til stue.

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod, vedholdenhed og kompetencer til deltagelse. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Alsidig personlig udvikling er komplekst, finder sted hele tiden og tager udgangspunkt i de mange daglige interaktioner, som vi er i hele dagen. Arbejdet foregår i vores rutiner, de planlagte aktiviteter og er spredt ud over dagen i den daglige interaktion. Alsidig personlig udvikling handler bl.a. om barnets kendskab til sig selv som person og det at det kan genkende og kunne give udtryk for egne og andres følelser og behov. Kendskabet til sig selv udvikler barnet gennem sine erfaringer med samspil og relationer til andre børn og nærværende omsorgspersoner. Barnet udvikles også ved at få lov til at erfare og mestre nye ting. Dette gør vi bl.a. ved at understøtte og give børnene succeser, når vi arbejder med selvhjulpenhed, hvor børnene støttes i alt fra selv at tage sko på til at klare toiletbesøg. De faste rutiner indeholder også mange udviklingsmuligheder og alt fra samling til sove- og måltids-rutiner er noget, vi tillægger stor pædagogisk fokus og værdi.

Eksempel 0-2 år:

Til frokostmåltidet går et barn med en voksen i køkkenet for at hente madvognen. Herefter dækker barnet bord, dvs. deler tallerkener ud til samtlige andre børn og voksne på stuen, som sidder klar ved bordene. Den voksne støtter ved at fortælle, hvem barnet skal give en tallerken. Til sidst når barnet har fået sin egen tallerken, siger den voksne tak for hjælpen og barnet finder straks sin plads.

Refleksion:

I dette læringsmiljø understøttes børnene i at deltage i fællesskabet og i at "hjælpe" de andre børn på

stuen ved at uddele tallerkner. Børnene oplever genkendelighed og bliver støttet og guidet i rutinen af den voksne. De deler med stor stolthed tallerkner ud til alle deres venner og er meget opmærksomme på at alle får en tallerken.

Eksempel 3-5 år:

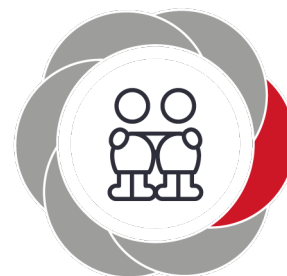
Til samling har vi fokus på bogstaver og børnene øver sig i at sige forbogstavet på det barn, som skal rejse sig samt sige det symbol, der er under bogstavet, der hænger på væggen og som alle børn kan se. Når samlingen er slut, skal 2 børn fortælle, hvem der må rejse sig. Den ene dreng Jonas starter med at sige, hvem der skal rejse sig op, den anden dreng Villads kigger forsigtigt rundt på alle de andre børn. Jonas siger ikke noget. Hans blik stopper ved et barn, og jeg siger: Er det Gunnar der skal rejse sig? Ja, svarer Jonas. Jeg spørger ham, om han kan huske hvad Gunnar starter med? Nej, svarer Jonas. Hvis jeg nu siger G som "gryntelyd som en gris", hvad siger du så? Jonas siger "G som gris". "JAA" siger jeg. G som gris.

Refleksion:

Fra at Jonas ikke ville sige noget og virkede usikker/betuttet, endte det med at han sagde navne og bogstaver sammen med mig. Han var en del af fællesskabet, i stedet for at opgive. Han oplevede at han med hjælp sagtens kunne deltage, og på sigt vil han måske turde uden voksenhjælp.

Social udvikling

Udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Dagtilbud skal ikke kun bidrage til at udvikle børns selvstændighed og evne til medbestemmelse men også deres forståelse for, indlevelse i og solidarisk handlen i forhold til andre. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39 og Masteren til en styrket pædagogisk læreplan)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

God social interaktion med andre er en forudsætning for fuldt ud at kunne udvikle sit potentiale - den sociale mestring er således alfa og omega i ethvert barns udvikling. Evnen til at tage initiativ og vedligeholde interaktion, løse konflikter, opbygge venskaber og realisere interpersonelle mål kan defineres som effektivitet i sociale kompetencer. Samsillet i forskellige børnegrupper byder naturligt på udfordringer, der kræver sociale færdigheder og mestringsstrategier. Vi arbejder med social udvikling over hele dagen og vores læringsmiljøer understøtter naturligt de sociale fællesskaber, der er og opstår i de voksenstyrede aktiviteter, rutinerne og børnekulturen.

Eksempel 0-2 år:

Nogle vuggestuebørn har spontant startet en leg, hvor de hopper ned fra stole på et tæppe. En lille pige på knap 2 år får med møjje og besvær skubbet endnu en stol hen til tæppet og kravler op. Pædagogen rykker tættere på og smiler opmuntrende til pigen. En af de store drenge råber: "Hun ikke kan hoppe". Pædagogen svarer: "Hun er heller ikke lige så gammel som dig, men jeg er sikker på, at hun kan hoppe, hvis hun holder mig i hånden". Pigen tager den fremstrakte hånd og drengen kigger afventende. Pigen hopper succesfuldt ned. Drengen triumferer: "Hun kan godt hoppe". Pigen laver derpå en kolbøtte. "Se kolbøtte, jeg vil også lave kolbøtte", siger drengen. "Jeg hjælper både med at hoppe og med kolbøtterne", siger pædagogen. "Ja, vi leger god leg", siger drengen og griner sammen med pigen.

Refleksion:

Pigen ønsker adgang til legen og tager selv initiativ. Pædagogen sørger for at skabe et trygt og stimulerende

læringsmiljø omkring pigen og viser pigen, at pædagogen er på sidelinjen med hjælp og støtte. Samtidig er den voksne konfliktløsende og understøtter deltagelsesmuligheder for begge børn. Legen får tilført endnu et element og kan fortsætte. Børnene lærte sig noget forskelligt i situationen og fik nye brugbare erfaringer og strategier med henblik på fremtidig social deltagelse.

Eksempel 3-5 år:

Et fokus i det pædagogiske arbejde har været at give fælles redskaber, som børnene kan bruge ved konfliktløsning. Der er arbejdet med STOP-tegnet, ord, følelser og ansigtsudtryk bl.a. ved hjælp af tegninger, observation via spejle og dialog. Til samling taler børn og voksne om, hvordan det føles, hvis man bliver skubbet? Hvorfor man mon kommer dertil, at man synes, man er nødt til at skubbe en anden? Børnene rækker hænderne i vejret med mange gode idéer. En dreng siger: "Nogle gange kommer jeg bare til at skubbe, fordi jeg er sur eller de andre er for tæt på". Den voksne spørger nysgerrigt, om drengen kunne gøre noget andet i stedet for. Drengen svarer: "Jeg kan jo bare sige, at den anden skal flytte sig". Den voksne nikker og siger, at det var et godt forslag og at ingen følelser er forkerte.

Refleksion:

Børnene har arbejdet med en selvforståelse på baggrund af egne følelser. Over tid bliver de bedre til at aflæse omgivelserne; herunder kammeraterne samt at sætte sig ind i andres følelser, stoppe op og mærke efter. Børnene erfarer til samlingen, at de har noget at bidrage med og bliver lyttet til. De voksne guider til den gode samtale og viser herigennem, at der findes andre problemløsningsstrategier end den fysiske eks. en empatisk tilgang.

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Læringsmiljøet skal understøtte børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. De pædagogiske medarbejdere er sproglige rollemodeller for børnene, og børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41)

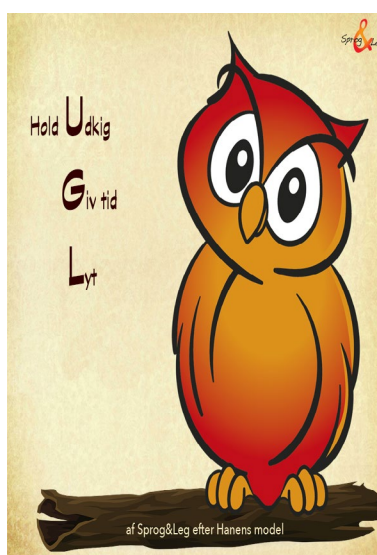

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Vi arbejder med sprog over hele dagen. Vi skaber muligheder for at rutiner, lege og aktiviteter kan foregå i mindre grupper. Vi har særligt fokus på de børn, der har brug for en ekstra sproglig indsats. Vi arbejder med læseleg, spiller spil og har samtaler om hverdagen og de aktiviteter, vi laver i dagligdagen. Det pædagogiske personale har fokus på at bruge UGL'e metoden i hverdagen og at tilstræbe 5 turtagninger i samtaler med børnene.

Alle børn i Furesø Kommune skal sprogvurderes som 2-årige - til det anvender vi Sprogtrappen. Alle børn placeres på et trin, der afgør hvilken sprogindsats, der skal tilrettelægges. Sprogvurderinger bruges fra børnene er 3 år og de placeres i generel, fokuseret eller særlig indsats. Børn med sproglige vanskeligheder sprogvurderes indtil de er i generel indsats. Udover vores tiltag i hverdagen har vi samarbejde med talepædagogen, som tester og evt. laver sprogforløb med barn og forældre. Vi har også i perioder en PPR-pædagog tilknyttet, som kan lave legeforløb med 1-3 børn og på den måde styrke både det sproglige og det sociale. Alle vores indsatser foregår i et tæt samarbejde med forældrene.

Eksempel 0-2 år:

Andreas og Viggo på 2 år laver læseleg med en pædagog omkring bogen "Bamse Bjørn på bondegården," med en kuffert med konkreter, der passer til bogen. De første gange var Andreas og Viggo mest interesseret i at skulle hente bog og kuffert. Senere i forløbet blev drengene mere og mere interesserede i bogen. De gestikulerede ivrigt og pegede på hesten og sagde "vrinsk vrinsk" og på koen og sagde "muh" osv. Nu var deres opmærksomhed fanget og det var tid til at kigge i kufferten. Hurtigt fandt de dyrene og Bamse Bjørn og nu kunne vi kommunikere med konkreter i hånden, hesten vrinsker, koen siger muhhhh, grisen siger øf osv. Der var nu skabt kontakt, barn/barn, barn/voksen imellem og de udtrykte sig med kropssprog, mimik og verbalt. Vi kiggede og læste alle 3 sammen, imens bogen lå åben foran os og pludselig var alle konkreter i brug.

Refleksion

Bogen er valgt ud fra drengenes interesse om bondegårdsdyr, at de her vil få et større ordforråd, en større sprogforståelse og at kunne sætte historie/billeder og konkreter sammen. Gentagelsen fangede interessen for legen og pludselig kom der lyde og ord. Drengene lærte nye ord, satte fint bog og kuffert sammen og brugte nu indholdet til leg. Der kom et fællesskab mellem drengene over de gange, vi legede med ord. De fik styrket deres lyst til at udforske og bruge sproget.

Eksempel 3-5 år:

Jeg sidder og taler med 3 børn om, hvordan vi skal holde fastelavn. Mohammed og Isabella fortæller, hvad de skal være, og jeg finder billeder på iPad'en af prinsesse- og spiderman-udklædninger. Jeg kigger på Jasmin og til sidst siger hun "hest". Jeg finder derpå billeder af forskellige udklædninger, og hun peger på en dragt med horn i panden. Jeg spørger, om hun skal være en enhjørning, hvortil hun nikker og smiler. Dagen efter holder vi samling på stuen, hvor vi taler om fastelavn og den voksne spørger, hvad børnene skal være. Jasmin kan ikke huske det, så jeg finder iPad'en frem og viser hende billedet igen. Hun peger stolt og siger "enhjørning".

Refleksion:

Når vi først i en lille gruppe har talt om begreber - her om fastelavn - giver vi børn med sproglige udfordringer bedre mulighed for at være deltagende og indgå på lige fod med de andre børn i det store fællesskab. Deres manglende ordforråd eller sprogforståelse kan gøre det svært for dem at indgå i de sociale relationer, som de måske trækker sig fra, fordi de har svært ved at følge med.

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

I det daglige pædagogiske arbejde igangsætter vi aktiviteter, hvor børnene har mulighed for at bruge kroppen aktivt; det være sig planlagte voksenstyrede krop- og bevægelsesforløb i tumlesalen, gåture ud af huset til hhv. sø og skov, yoga og mindfulness, igangsætning/guidning af grov- og finmotoriske lege på legepladsen, øvelse i selvhjulpenhed o.lign. Vi er bevidste om vores rolle ift. at udfordre, opmuntre og motivere børnene til at være engagerede og vedholdende i kropslige udfoldelser, hvor vi har det enkelte barns nærmeste udviklingszone for øje. Vi er samtidig opmærksomme på de lege, der opstår i børnekulturen, hvor børnene helt naturligt udfordrer sig selv og hinanden kropsligt. Her kan et bevidst valg om voksenpositioner være afgørende ift., om børn er motiverede for at lære sig noget nyt og vi tilbyder naturligt børnene støtte og mulighed for deltagelse. Hvis et barns motorik giver anledning til særlig opmærksomhed, har vi mulighed for at lave en TRASMO; en model for motorik, hvor udviklingen følger børns alder. Desuden kan vi inddrage områdets fysioterapeut, hvis vi oplever et behov for dette. Sidstnævnte inddrages forældrene naturligvis i og skal give tilladelse til.

Eksempel 0-2 år:

En pædagog sidder med nogle børn på sandkassekanten og leger. Pludselig kommer to drenge på knap 2 år løbende og de råber i kor: "Vi løber hurtigt, løber hurtigt". Pædagogen smiler og siger: "Ja hold da op, det går stærkt". Den ene dreng løber op på kanten af sandkassen og siger triumferende: "Jeg går på line, se mig..!". Den anden dreng stopper brat op og kigger straks ned i fliserne ved siden af sandkassen. Pædagogen spørger drengen, om han ikke også skal prøve at gå på line. Drengen ryster på hovedet. "Han tør ikke", råber den anden dreng. Pædagogen rejser sig og siger: "Det kan være, Daniel bare skal have en hånd... Hvad siger du til det, Daniel, skal vi hjælpes ad?". Pædagogen rækker hånden frem og drengen tager den og kommer op på kanten af sandkassen og holder godt fast. Efter et par gange frem og tilbage, er

Daniel klar til, at pædagogen slipper lidt og pludselig går han helt selv. "Se, oss' mig gå på line", siger drengen og ser stolt ud. Den anden dreng råber: "Godt, Daniel, du er sej.....", hvorpå drengene atter griner sammen.

Refleksion:

I eksemplet skabes der et trygt og stimulerende læringsmiljø omkring drengen, fordi den voksne viser drengen, at hun er på sidelinjen til hjælp og støtte. Drengen vover at udfordre sig selv og får nye brugbare erfaringer. Han kan fortsat være en del af det lille lege fællesskab med den anden dreng. Pædagogen har den fordel, at hun kender drengen rigtig godt og derfor er i stand til at arbejde med hans nærmeste udviklingszone.

Eksempel 3-5 år:

I forbindelse med et tema omkring sanserne, skal børnene en dag prøve blindsmagning, men nogle af børnene er utrygge ved at skulle have bind for øjnene. Børnene får en god snak om det svære og ubehagelige. Et barn foreslår, at det er ok bare at lukke øjnene. Nogle gange er børnene ikke i tvivl om, hvad de smager på men andre gange har de svært ved at skelne smagene. I dagene efter er børnene meget optaget af at tale bl.a. om smagssansen under frokostmåltidet. Det pædagogiske personale griber børnenes spor, deres optagethed af mad m.v. og foreslår, at de alle sammen skal lave nogle store plancher med mad de henholdsvis kan lide/ikke kan lide. Børnene har mange gode samtaler om mad og nogle fortsætter legen omkring mad og måltidet i dukkekrogen de efterfølgende dage.

Refleksion:

Eksemplet viser vigtigheden af, at det pædagogiske personale arbejder omkring et interessant og afgrænset tema sammen med børnene. Smagssansen bliver her interessant, fordi der er så mange forskellige tilgange til netop den sans. Man formår at inkludere alle børn ved bl.a. at ændre på regler og rammer for deltagelse. Dertil viser det pædagogiske personale børnene, at de er helt med på at udbygge og udvide temaet, så det ender med at løbe over en længere periode. Ved at følge børnenes spor og lade dem have medbestemmelse, bliver deltagelse interessant for børnene. Temaet er meningsfuldt for børnene og derfor bliver det så stor en succes.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44 - 45)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Vores børnehus ligger jo naturskønt med let adgang til mark, skov og sø. Samtidig har vi en meget stor naturlegeplads, der byder på et rigt plante- og dyreliv året rundt. Vi følger Furesø Kommunes tiltag, der omhandler energibevidsthed, økologi, affaldssortering og fokus på skrald i naturen. De største børn bliver også introduceret for små science-forsøg. Desuden arbejder vi med elementerne, vand, luft, jord og ild som en fast del af hverdagen på legepladsen. Vi tager udgangspunkt i børnenes interesse og hverdag og tilføjer nye vinkler og input, der kan give børnene mulighed for at udforske og udvide deres viden og erfaringer med naturen omkring dem. Der er en bevidsthed om at der skal være inspirerende materialer til rådighed på legepladsen i form af brædder, kasser, grene, gamle juletræer, jordbunke og tovværk m.m., så børnene har mulighed for selv at skabe, eksperimentere og gøre sig erfaringer med naturlovene.

Eksempel 3-5 år:

En dreng er meget optaget af blomster. Han medbringer hver dag blomster i børnehaven, plukket på vejen eller fra blomsterbedet derhjemme. De andre børn bliver optaget af blomsterne og de voksne foreslår, at der skal males et blomsterbillede med nogle af de blomster vi kan finde på legepladsen. Der indsamles blomster i store buketter til at tegne og male efter. Ugen inden har vi brændt kulstifter af pinde i bålhytten. Dem bruger vi til at tegne blomster med. Blomsterne farves med plantesaft fra kronbladene. Vi maler et stort blomsterbillede med akrylfarver på en træplade og de små kultegninger limes på. Til slut lakeres hele billedet og hænges op udendørs.

Refleksion:

Vi fulgte et enkelt barns spor og bredte det ud, så andre børn blev inspireret på forskellig vis. At aktiviteten fik lov til at fylde mere eller mindre alt efter børnenes interesse, var en vigtig del af forløbet. De voksne "såede nye frø", når de kunne mærke, at interessen var aftagende. Børnene deltog og bidrog alt efter deres interesse og udvikling.

Eksempel 0-2 år:

Det er fjerde uge med fokus på naturen. Vi går samme rute til skoven, som de forrige uger og de store børn fører an. Vi stopper ved skiltet; 'Sti til skoven', "Se, det' sti til skoven," siger et barn og peger. Vi kommer ned forbi den lille sø, hvor frøerne kvækker højt. "Shh hør, det' frø!", siger et andet barn. Vi går ind i skoven, og stopper ved et skilt. "Ikke køre biler", siger et barn og peger på det lille billede. Vi bevæger os forsigtigt ned af den store, stejle bakke. De børn, som i starten havde brug for en hånd, kan nu selv gå ned af bakken. Enkelte børn har fundet ud af, at man kan bruge bakken som rutsjebane og kører ned på rumpen, så det ikke er så farligt. "Se, snegl" siger et barn og peger. Vi kæmper os op ad bakken igen. Børnene løber i forvejen og stopper ved den store træstub og kigger efter trolden, som vi tidligere har givet mad og kigger efter hver gang.

Refleksion:

Idet vi har holdt os til samme rute under hele forløbet, har børnene oplevet stor genkendelighed. De kender vejen og stopper selv op og kigger, hvor vi plejer. De er blevet tryggere ved at bevæge sig rundt i skovbunden og på det stejle terræn. De begynder selv at opdage og identificere naturens mange dyr og lyde.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Der arbejdes med æstetikken på flere planer; både ift. de udtryk, der omgiver børnene (rummene, indretning) og med børnenes egne kunstneriske udtryk. Rum og indretning er en aktiv medspiller ift. at udvikle børnenes æstetiske sans. Hvilke oplevelser får man, når man træder ind i et rum, hvor børnenes egne udtryk er vist? Børnene er medskabere af æstetikken og yder et vigtigt bidrag hertil. Vi har flere kreative værksteder og rum, hvor børnene kan udfolde sig æstetisk og kreativt. Det kan være udfoldelse inden for nogle fastsatte rammer i forbindelse med et større og overordnet emne eller projekt, og det kan være udfoldelse ud fra børnenes pågældende ønsker og interesser. Man kan være kreativ i hele huset, både ude og inde.

Aktiviteter som fastelavn, fredagssang og jul er traditioner i huset, som er kendetegnende for vores kultur og samfund og som det er vigtigt at give børnene en forståelse for. Ved at have traditioner giver vi børnene oplevelser, der styrker fællesskabet og giver en følelse af samhørighed. Vi arbejder i mange forskellige store og små fællesskaber. Det kan være fællesskabet på stuen, de mindre fællesskaber omkring måltidet, aktiviteter eller børnenes egne fællesskaber i lege. Vi ønsker, at børnene tilegner sig en masse værktøjer til at indgå i de forskellige fællesskaber og understøtter naturligt børnene

Vi bruger også relevante kulturtilbud fra lokalområdet og kommunen for at give børnene kulturelle oplevelser. Derudover har vi forskellige projekter/emner, hvor børnene oplever forskellige kulturer. Det kan være vores årlige sommer projekt, der omhandler andre lande og hvor vi i samarbejde med vores køkken giver børnene mulighed for at få smagt på mad fra forskellige andre lande/kulturer.

Eksempel 0-2 år:

I vuggestuen er der arbejdet på tværs af stuerne omkring et farveprojekt. Nye små fællesskaber er med til at åbne op for nye relationer. Børnene har været i aldersopdele grupper, da de største børn kan finde støtte i evt. nye relationer, når de skal videre i børnehaven. Børnene er gået nysgerrigt til aktiviteterne, samt vist stor fordybelse i deres kreative udfoldelse. De har i aktiviteterne erfaret brugen af forskellige materialer til den æstetiske og kreative udfoldelse, brugt deres fantasi og har lavet egne æstetiske udtryk. Hver dag startede med at børnene kiggede på forskellige billeder af ugens farve og snakkede om disse. Det gav børnene inspiration og fantasi til, hvad de senere hen ønskede at tegne og male.

Refleksion:

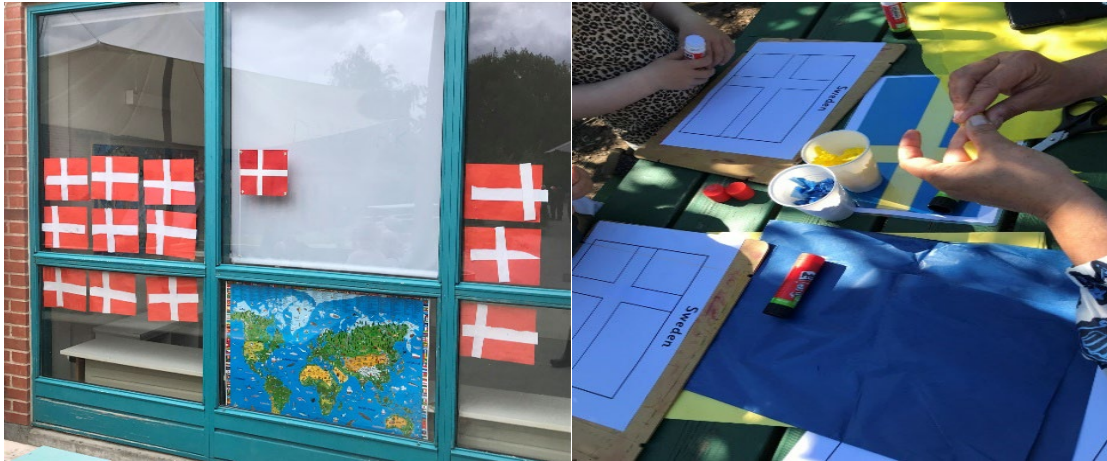
Børnene er undervejs blevet mere fortrolige ved den æstetiske udfoldelse og de forskellige materialer, som var genkendelige hver uge. Børnene har spurgt ind til, hvad der skulle foregå den følgende dag - "Er det i dag vi skal klippe?" Der har været gensynsglæde, når gruppen har været sammen. Deres relationer er blevet styrket, og børnene har snakket om hinanden uden for aktiviteterne, samt hilst på og leget sammen.

Eksempel 3-5 år:

Hvert år i sommerferien har vi et projekt om andre kulturer. Vi prøver at finde nogle lande, som adskiller sig væsentligt fra Danmark, så vi kan give børnene så mange forskellige erfaringer med anderledes kulturer som muligt. Vi vælger 5 forskellige lande, som vi "besøger" og hvor vi lærer om deres kultur, f.eks. hvordan de ser ud, deres musik, sprog, flag, traditioner og hvordan det er at være børn i de lande. I samarbejde med køkkenet lærer vi også om, hvad de spiser. Da det foregår i sommerferieperioden, arbejder vi også på kryds og tværs af alder og stuer og på den måde får både børn og voksne desuden en mulighed for at deltage i nye fællesskaber.

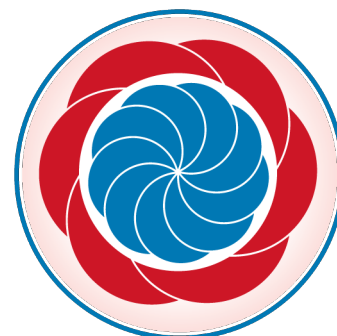
Refleksion:

Børnene deltager alt efter alder og formåen. De er nysgerrige og vil gerne lære ord på fremmede sprog. De synes, at noget af maden er lidt mærkelig, men de er vant til at smage på forskellig mad, da vi har madordning med mange daglige variationer. Nogen kender også de lande, vi "besøger" fra rejser med deres familier og især de ældste børn kan fortælle om oplevelser, de har haft. De får en opmærksomhed på, at mad, sprog og levevis er meget forskellig alt efter, hvilket land man kommer fra.

Evalueringskultur

Dagtilbudslederen har ansvar for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Dokumentationen anvendes i løbende evalueringer, som led i en evalueringskultur, der udvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø. Mindst hvert andet år evalueres den pædagogiske læreplan med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen offentliggøres. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Sådan beskriver Den styrkede pædagogiske læreplan, rammer og indhold, opgaven omkring evaluering i dagtilbud. Der bliver slået fast, at den pædagogiske dokumentation skal bruges til at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø for derigennem, at øge børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den løbende evaluering er et redskab for de pædagogiske medarbejdere og indgår i en evalueringskultur. Dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evaluering, kriterier og komplekse sammenhænge

Evaluering er et redskab der kan bidrage til at vurdere, udvikle og kvalificere pædagogisk praksis. At evaluere eller at vurdere et pædagogisk læringsmiljø kræver dialoger om hvad der er god kvalitet i læringsmiljøet og hvordan det gode pædagogiske læringsmiljø har betydning for børnene. Dialoger om kvalitet af pædagogisk praksis er vigtige og medvirker til, at gøre kriterier for evalueringer tydelige. Kvalitet forstået som hvad børnene skal have med sig og hvordan læringsmiljøet skal tilrettelægges, så det understøtter bedst muligt Disse dialoger foregår blandt de pædagogiske medarbejdere og involverer dagtilbuddets forældrebestyrelse. De pædagogiske medarbejdere tilrettelægger det pædagogiske læringsmiljø efter de antagelser de har om, på hvilke måder læringsmiljøet bidrager til børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Dialoger om pædagogisk praksis skaber mulighed for refleksion og læring om egen praksis og mulighed for at justere denne. De pædagogiske medarbejdere vil opleve sådanne dialoger som meningsfulde måder at anvende evalueringer på.

Pædagogiske medarbejdere skal træffe mange vurderinger, beslutninger og handlinger i løbet af en dag. Mange handlinger sker hurtigt og baserer sig på de pædagogiske medarbejders professionelle dømmekraft; en erfaringsbaseret fornemmelse for hvad der sker og hvad der er vigtigst. I situationen kan der altid handles anderledes og refleksion over praksis er derfor central. I nuet er der sjældent tid og rum for refleksion, drøftelser og refleksion må ske efterfølgende og skal dokumenteres, fx noteres, for at kunne indgå i en senere systematisk evaluering og kunne give støtte til forandringer af handlinger og praksis. Pædagogisk praksis udfolder sig i komplekse processer, hvor både børn og voksne har intentioner med de handlinger og interaktioner der finder sted. I pædagogisk praksis er der ikke er entydighed mellem indsats og resultat; konteksten og de konkrete menneskers handlinger og beslutninger har betydning for hvad der sker i samspillet. Evalueringer af pædagogisk praksis skal kunne rumme denne kompleksitet. Når man

evaluerer, sætter man særligt lys på en del af det pædagogiske læringsmiljø, velvidende at man ikke kan indfange alt det, børn oplever over hele dagen. De pædagogiske medarbejdere udvælger altså et særligt fokus for evalueringen af det pædagogiske læringsmiljø. Dette fokus beskrives i det didaktiske redskab, PEF, planlægning og evaluering i Furesø, se mere på nedenfor.

Evaluering; kultur, kompetence og kapacitet

Den styrkede pædagogiske læreplan fremhæver, at dagtilbudslederen er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet. En evalueringskultur forstås vi som en sammenhængende tilgang til evaluering og praksis, hvor evalueringer bidrager til udvikling af kvaliteten af den professionelle praksis. En evalueringskultur kræver at dagtilbuddet har udviklet evalueringskapaciteter.

Evalueringskapaciteter forstået som, at arbejde reflektivt med egen evalueringspraksis med henblik på, at blive bedre til at evaluere, til at anvende og omsætte evalueringer til et løft den pædagogiske kvalitet. Struktur og organisering af de pædagogiske medarbejders arbejde med didaktik; med planlægning, dokumentation og evaluering af pædagogisk praksis samt parathed og kompetence til sammen at reflektere over hinandens praksis og til at ændre denne, styrker en evalueringskultur. For at understøtte dagtilbuddenes arbejde med at opbygge en evalueringskultur anvender Furesø Kommune nogle fælles redskaber.

Fælles redskaber i Furesø Kommune

Furesø Kommunes dagtilbud anvender PEF som didaktisk redskab. Her planlægger, analyserer, udvikler, dokumenterer og evaluerer de pædagogiske medarbejdere igangværende pædagogiske forløb, rutinesituationer samt børnekulturen. PEF understøtter den løbende systematiske evaluering. Dokumentation der indgår i evalueringer, kan antage mange former: Interviews af børn, læringsfortællinger, fotos, børns tegninger, video, observationer, udstillinger, relations skemaer; barn-barn eller barn-voksen, logbøger eller skemaer til registrering.

Furesø Kommune understøtter arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan med Læringslaboratorier. I læringslaboratorierne mødes dagtilbudsledere og faglige fyrtårne som sammen udvikler, sparrer og henter ny inspiration og viden til det fortsatte arbejde med den pædagogiske læreplan. På læringslaboratorier sker videndeling, indhentning af ny viden og inspiration, planlægning af nye prøvehandlinger. Læringslaboratorierne veksler mellem debatter, sparring, refleksive teams og faglige input mv.

Til pædagogisk tilsyn er Furesø Kommune inspireret af KIDS, et redskab til Kvalitetsudvikling I Dagtilbud, KIDS ligger tæt op af det pædagogiske grundlag og de 12 mål der vedrører de 6 læreplanstemaer. KIDS anvendes af dagtilbud til inspiration til udvikling af kvaliteten af deres pædagogiske praksis. I de systematiske evalueringer kan dagtilbud med fordel hente inspiration i KIDS og i anbefalinger fra tilsyn.

Hverdagsevaluering, løbende systematisk evaluering og evaluering hvert 2. år

I Den styrkede læreplan er det beskrevet hvordan dagtilbud løbende skal evaluere på hvilke måder læringsmiljøet understøtter børns trivsel, læring, udvikling og dannelse samt at dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år.

Disse 3 niveauer søger vi koblet sammen, så hverdagsevalueringer giver input til den løbende systematiske evaluering, der har PEF som omdrejningspunkt og endelig den evaluering af dagtilbuddets pædagogiske læreplan der finder sted hvert 2. år.

Tre niveauer af evalueringer, der bidrager og kvalificerer hinanden, indgår i arbejdet med læreplanen.

Hverdagsevalueringer

Hverdagsevalueringer er de uformelle og spontane refleksioner om evaluering som de pædagogiske medarbejdere gør sig, når de holder pause, har sovetime eller er på vej hjem fra arbejde. Disse evalueringer rummer vigtige observationer og refleksioner og kan bidrage til de løbende systematiske evalueringer af pædagogiske forløb og af det pædagogiske læringsmiljø. For at fastholde hverdagsevalueringerne gør de pædagogiske medarbejdere noter ud fra spørgsmål på trykte post-its:

- Hvad forløb godt?
- Hvad blev jeg opmærksom på?
- Hvilke intentioner havde børn/voksne?
- Hvad fik børn/voksne ud af forløbet?

Løbende og systematiske evalueringer

Noter fra hverdagsevalueringer indgår i de løbende og systematiske evalueringer som PEF understøtter. Rammer og struktur for de systematiske evalueringer skaber dagtilbudslederen lokalt. De systematiske evalueringer finder sted på møder hvor relevante pædagogiske medarbejdere deltager. PEF er rammen for indsamling af data og pædagogisk dokumentation og kobler hverdagsevalueringer med løbende systematiske evalueringer.

PEF rummer en spørgeguide der understøtter analysen af praksis:

- Børns udbytte ifht. beskrevne mål og det pædagogiske grundlag
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Hvad viser forløbet om vores refleksioner om valg af indsatser?
- Hvad viser evalueringen af nyt, overraskende og spændende?
- Hvad har vi voksne lært?
- Hvad vil vi vide mere om?
- Hvad tager vi med til næste forløb?

Dagtilbudslederen understøtter at den systematiske evaluering anvender dialogmetoder der bringer flere perspektiver frem og som fremmer udvikling af nye forståelser og ideer.

I processen med løbende og systematiske evalueringer kan dagtilbud arbejde med flere lyttepositioner. Udpegede pædagogiske medarbejdere holder særligt øje for:

- Børneperspektiv i forløbene
- Guldkorn der rummer vigtig viden og læring
- Det der er vigtigt at formidle og dele viden omkring
- Hvilke begrænsninger eller udgrænsninger børnene møder i forløbet

De opmærksomheder som medarbejderne fra forskellige lyttepositioner får, indgår i dialogerne.

Evaluering af læreplanen hvert 2. år

Dagtilbudsloven fremhæver: at lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen af den pædagogiske læreplan hvert 2. år.

PEF samt anden pædagogisk dokumentation udgør det materiale som evalueringen foretages ud fra. Anbefalinger fra tilsynsrapporter medtænkes i evalueringen.

Processen for evalueringen er at dagtilbudsleder og medarbejdere, faglige fyrtårne laver oplæg til evalueringen og opfølgningen på arbejdet med den pædagogiske læreplan. Derefter inddrages den samlede medarbejdergruppe der kommer med input og siden skal forældrebestyrelsen inddrages i en drøftelse og har mulighed for at komme med input og forslag. Dagtilbudsleder har det endelige ansvar for den pædagogiske læreplan.

Evalueringen hvert 2. år tager form af en metaevaluering. En sammenfatning og en analyse af evalueringer fra PEF som er udarbejdet i perioden samt evt. anden pædagogisk dokumentation.

Fra disse PEF hentes informationer fra rubrikkerne:

- Refleksion 1
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Refleksion 2
- Hvad tager vi med os

Der kigges på temaer der går på tværs: sammenhænge, tegn og mønstre eller noget der ikke er medtaget.

Vigtige spørgsmål er:

- Hvilken ny læring, erkendelse er gjort, hvor er der noget dagtilbuddet skal arbejde videre med
- Får I realiseret det pædagogiske grundlag tilstrækkeligt?
- Er jeres mål gode at evaluere på, er der forskel på mål for børn i vuggestue og børnehave?
- Har I fundet gode måder at få øje for børnenes perspektiver på?
- Er der et pædagogisk tema I har brug for at indhente mere viden omkring?
- Hvor er der noget i jeres pædagogiske læreplan I vil justere, fx korte retningsgivende refleksioner eller eksempler der bedre beskriver den pædagogiske praksis I tilbyder børnene

Oversigt over evalueringen hvert 2. år:

Hvordan vil vi sikre at hverdagevalueringer tilfører vigtig viden til de løbende og systematiske evalueringer, af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og så børnenes udbytte?

Hvordan udvikler vi evalueringskapaciteter, hvor har vi særligt behov? Og hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

En god evalueringskultur i vores hus skal understøtte en faglig og selvkritisk undersøgelse af vores pædagogiske praksis – og give os mulighed for at justere den. Det er vigtigt, at vi konstant undersøger og forholder os reflektivt til, om og hvordan læringsmiljøet understøtter børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Vi er opmærksomme på, at det er vigtigt, at vi har et fælles sprog, når vi evaluerer; hvad kendetegner Søndersø ift. værdier, den fælles forståelse af leg, læring, dannelse, barnesynet, børneperspektivet og børnefællesskaberne?

Vores hverdagevalueringer bruges bl.a. til at lave løbende småjusteringer i vores pædagogiske praksis; f.eks. hvis vi har lavet nye bordgrupper og vi over et par dage observerer, at de ikke fungerer optimalt, så laver vi nogle små rokader i forventning om, at en ny sammensætning af børnegruppen er noget, samtlige børn kan profitere af. Andre gange kræver vores hverdagevalueringer, at vi kommer et spadestik dybere og det kræver som regel mere tid, flere perspektiver og fælles refleksioner.

For at fastholde disse mere krævende hverdagevalueringer, "gemmer" vi dem til vores møder. Vi har endnu ikke taget "post-it-metoden" rigtigt til os, men flere gør notater på blok eller på dagsordener til kommende møder. Andre gange inddrager vi hinanden ift. koblingen mellem det enkelte læringsmiljø,

temaer og lærerplanerne; f.eks. når vi er ude på tur med en mindre gruppe børn, så er vi bevidste om, hvilke læreplanstemaer, der er på spil under den givne aktivitet og vi har i middagsstunden mulighed for at uddybe og udfolde det blandt stuens personale.

Vi har en meget fast mødekultur, hvor vi i løbet af en måned holder 2 stuemøder, et pædagogmøde, et team-/fløjmøde samt et personalemøde. Dertil har vi 2 pædagogiske udviklingsdage om året. På møderne giver vi os selv mulighed for at fastholde en god evalueringskultur; f.eks. ved at have et fast punkt på stuemødedagsordenen, der omhandler den styrkede pædagogiske læreplan. Det punkt hjælper os med konstant at forholde os til den del af det pædagogiske arbejde. Dertil spørger vi jævnligt os selv og hinanden, når vi planlægger forløb eller analyserer udfordringer: Hvad antager vi, børneperspektivet ift. læringsmiljøet, læreplanerne?

Ligeledes er vi opmærksomme på at benytte og vurdere praksis- og læringsfortællinger, der kan hjælpe os med at give et blik på det enkelte barns perspektiv, begrebsforståelse og generel progression. I mange år har vi benyttet os af det didaktiske redskab SMTTE-modellen, som rigtig mange pædagoger i huset har følt sig meget "hjemme" i. Det seneste år er vi dog blevet introduceret til et nyt skema, som vi fremover skal anvende – PEF; planlægnings- refleksions- og evaluerings-skema, der ligeledes er et skema til handling og pædagogisk evalueringsredskab (udviklet af Furesø Kommune).

Evaluering bliver ikke til en kultur, før vi har øvet os rigtig, rigtig mange gange. For at gøre evaluering til en del af vores kultur, skal vi dyrke, passe og pleje den samt give den næring. Evalueringsarbejdet skal være meningsgivende for den enkelte, forventninger skal afstemmes og der skal afsættes den nødvendige tid til dette meget krævende arbejde.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvilke tanker I gør jer for arbejdet med en metaevaluering og hvordan I vil involvere forældrebestyrelsen.

Vi begyndte arbejdet med evalueringen af den pædagogiske læreplan til et personalemøde i januar 2023, hvor de faglige fyrtårne holdt et kort oplæg om processen for evalueringen. Personalet skulle i de kommende måneder arbejde fokuseret med at få udarbejdet PEF'er, og alle stuer valgte 2 læreplanstemaer hver, som skulle danne baggrund for evalueringen i PEF'en. De faglige fyrtårne deltog i stuemøder, for på den måde at kunne være til rådighed ved eventuelle spørgsmål. Efter at PEF'erne var udfyldt fik de faglige fyrtårne skrevet og redigeret i læreplanen, som til et personalemøde blev bearbejdet ved gruppearbejde, hvor personalet blev spurgt om de kunne genkende sig selv i læreplanen. Derefter blev læreplanen forelagt forældrebestyrelsen, og den samlede konklusion fra både personale og bestyrelse er at især eksemplerne fra vores hverdag er det, der gør læreplanen levende og spændende. Den er meget lang og vil nok mest blive brugt som et opslagsværk, hvis der er noget, man som ny forældre eller medarbejder er særligt nysgerrig på.

Links:

Furesø Kommunes Børne- og Ungepolitik: [Børne- og ungepolitik](#)

Fortsat fremgang for Furesø, Byrådet mål for 2019 – 2020: [Fortsat fremgang](#) Vision 2030: [Vision 2030](#)

Fælles læringssyn 0 – 18 år: [Det fælles læringssyn](#)

Oplæg om dannesperspektiv til dannelsesrejsen, under udarbejdelse

Styrket pædagogisk læreplan, rammer og indhold, EMU [EMU: Den styrkede pædagogiske læreplan](#)

FN's børnekonvention: [Unicef, børnekonventionen](#)

Dagtilbudsloven: [Dagtilbudsloven](#)